

ԲԱՍՄԱԼԷ

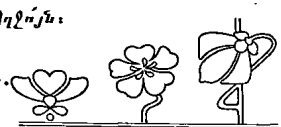
ԱՐԵԳԱԿՆԵՐՈՒ

ՔԱՅԼԵՐԳՐ

Ե՛կ իջնի Սմանորն, յոյսերո՛ւ արքայ՝
Անցեալին մահով զահի վրայ բազմած.
Գիշերն, իր ոճրին մեղսակից ու վկայ,
Աշխարհն, իբր օժիտ, կը փոէ իր դիմաց:

Մըթութեան մէջէն, հարսանեաց երգով,
Ընդառաջ կ'ելլէ մարդկութիւնն ողջոյն.
Ու Յան Անցեալի թողած շէրմին բով՝
Յոյսն ամէն սրբոէ կ'որոտայ. Ողջոյն:

Որբերն ու տնանկներ կազմած են թափոր.
Ունի սիրտ ամէն իր աղերսագիր.

Մարդը միշտ խաբուած, քեզմէն, Ամանոր,
խընդրելու կու գայ լաւագոյն երկիր:

Կեանքին կորուստով կ'հրճուի Մահացու,
Օրեր ոսկեղէն կարծելով իր մօտ.
Բաղդին կ'մօտենամ թէ միայն Մահու.
Կորուստն աներկբայ, Յոյսն է անծանօթ:

Հին Տարին ըլլայ միակ սիրելին,
Չոր դուն անջատես ինձմէն, Ամանոր.
Եւ թող ըսպանում անբաղդ Անցեալին՝
Ըլլայ քու յետին ոճին՝ աստանօր:

Յնցոտի հագուող, քաղցած որբերուն,
Որ ձիննրու վրայ կը քալեն դողդոջ,
Պորովալից մայր՝ տընակ մ'եղիր դուն,
Գրգուէ, ո՛վ Գարուն, Ալէտքի բողբոջ:

Մութին մէջ, հիացմամբ, եթէ նըշմարես
Բոցավառ քաղաք, ջահ գիշերային,
Հողմըն եղիր դուն, իջիր ասպարէզ,
Հալածէ բոցերն՝ շաւիղով ծուխին:

Սըրտիս գորովով խորհէ Յարկի վրան,
Ուր մայրս՝ ուր նախկին Արշալոյս տեսայ. —
Փովըզ իր համար վիշտ, արցունքնէր կան.
Տուր ինձ, Ամանոր, ինձ տուր իբր ընծայ:

Կովկասին միջեւ և Արարատին
Բազմէ, լոյսերո՛ւ մըթնոլորտ հանգարտ.
Այլ երկիր մեհնանն է Արեգակին.
Աննիւթ սերմերու՝ ըլլայ թող քեզ արտ:

Մարդկութիւնն ողջոյն խորհէ՛ մանաւանդ.
Թող պատէ քու Սէնը՝ երկրագունտն համայն
Եւ ժողովուրդներ քեզմէն, իբր աւանդ,
Պահեն սըրտառուչ երգն եղբայրութեան:

Կը սիրեմ ռազմեր, հըրդեհն, աւերմունք.
Ոյսն և Արհաւիրք են ինձ պաշտելի.
Այլ կ'ուզեմ հոգւոյս մէջ գոռան անոնք,
Եւ երբէք աչքիս ներքեւ, յաշխարհի:

Եւ երբէք բարին զոհ քեզ, Գեղեցիկ,
Չլուսնէ աշխարհն աղուոր՝ այլ թըշուառ.
Հաճոյ ինձ ըլլալ թէ կ'ուզես, Մըրրիկ,
Գեղջուկի արտէն մեկնէ դէպ ի ժայռ:

Թէպէտ գաղափար, և աննիւթ էակ,
Թէպէտ չունիս յարկ միջոցն՝ այլ հոգին,

Էութեանըս խոր, ոյժըդ, ժամանակ,
Որքան կ'փոփոխէ աշխարհ մը ներքին:

Տիեզերաց մէջ ինչպէս նիւթական՝
Հինը կ'աժգունի, և կը ծաղկի Նոր,
Իր անդրանկին քով հըսկող մօր նըման,
Հոգի նոր զգացմանց կը կարդայ օրօր:

Թէ աւերակի գեղոյն սիրահար՝
Մամուզարդ դերբուն է քեզ հաճելի,
Ինչո՞ւ կը կանգնես այնտեղ նոր տաճար,
Երգերով, խունկով ու փունջերով լի:

Ինչ ուրեմն, Հոգի, է՞դ յաւէժական
Կը թողո՞ս որ Սէրդ և Ատելութիւն,
Անոյժ տիեզերքի հիւլէից նըման՝
Կրէ ժամանակէն դանդաղ փոփոխում:

Եւ՝ անգէտ քեզմէ, Ոյժ ու Կամք օտար,
Էութեանըդ խոր կանգնած քնակարան,
Առանց խընդրանքիդ՝ բարեկամ, սատար՝
Մերթ ալ իբր ոսոխ գործէ դաւաճան:

Ուրեմն լըծուիլ կարո՞ղ են երբեք
Նրնունդը Մահուան հետ, ու Չմեռը՝ Գարնան
Նոյն իրն ընել մեզ ուրախ, ահաբեկ,
Յորեկը՝ Գիշեր ըլլալ միանգամայն:

Այլ դուն միշտ այսպէս եղար, ժամանակ.
Հոգիննրուն խոր և յազատ Բնութեան.
Յաւերու բըժիշկ ու ծնող, շարունակ
Եղար դուն Բարին ու Չարն անբաժան:

Կ'իջնէ Ամանորն. — Յոյսերու ջահով
Մութին մէջ բոլոր ազգերը հիմակ,
— ձենացին գոյնգոյն իր մետաքսներով,
Եւ Արարն իրեն պատանքով ճերմակ, —

Ազգերը բոլոր, գոյնի ուկիստոս,
Աստղերուն ներքեւ կ'ելլեն դէպ ի վեր.
Եւ ամէն լեզուով, ամէն սըրտէ, Յոյս,
Կու տայ, կ'եցեցէով, նոր տարւոյն հրաւէր:

Եւ ահա կ'իջնեն, երգելով միասին,
Միջոցին մէջէն, նըշմարուած հեռուն,
Սըրտաղողին մէջ ըսպասող Երկրին՝
Խումբն երեքհարիւր Արեգակներուն...

Կը բերեն ամէնք Երկիր մը տարբեր.
Անոնց մէջ զիրենք ազգեր կը տեսնան

Ա. Էլի փայլումը, թիչ մ'աւելի ծեր,
Չիրենք՝ որ հետուէն դէպ աշխարհ կու գան:

Եւրոյ լրճակներն են և դաշտերը նոյն.
Այլ ոմանք ծաղկած, ոմանք միգապատ.
Հոն կան մեր երկրի քաղաքներն անհուն,
Մըզկիթ, մինարէ, լեռն և անապատ:

Ամէն արշալոյս, հինցած երկրին տեղ՝
Կը զընէ ուրիշ մ'առած արեւէն.
Եւ Արեգակներ ճամբուն վրայ շրջեղ,
Մարդկութեան վերեւ՝ քայլերդ մը կ'երգեն:

« Իջնենք, Ռազմիկներ, դիւցազանց բանակ
Իջնենք դէպ անդ բանոր ճըշմարտին.
Իրը Արդարութիւն ահա ժամանակ՝
Կու գայ դէպ ի քեզ, ո՛վ ցեղ մարդկային:

Ո՛վ ժողովուրդներ, երկրագունտի վրայ
Խըռնըւած՝ գոյնգոյն ծաղիկներու նման.
Նաւորդներուն պէս, որոնք բացօթեայ,
Մօտ հայրենիքի՝ կ'անձկան Աւստրաւն:

Ձեր սրբոյ բոլոր բիւր, ագահ տնէշեր,
Կու գանք մի առ մի փոխել իրերու.
Եւ իշած կըռուի, կու գանք անձնուէր,
Գիշերը, գերի, աքաղբել հետու:

Կըզգի ի մէջ, լուսնոտ ծամբէն
Ժայռի մը պիտի պրկենք իր մարմին,
Մոցին ներքեւ, մայր զգացմանց անօրէն,
Թող ի զուր մոռնչէ փափազը շիրմին:

Ո՛վ Արեգակներ, այս ճամբէն շրջեղ՝
Քանի՜ Տարիներ անցան, պիտ' անցնին.
Ոչ ոք անոնցմէ մեզմէ փառանշեղ
Եւ մեծ պատմութեամբ թող դառնայ յերկին:

Ո՛հ, ո՛րքան աչքեր կան հանդիսատես,
Ներկային մէջէն և Ապագային.
Դարեր, յանուանէ, թող ճանչնան ըզմեզ՝
Թող Անաշուքեան զըռներ մեզ բացուին:

Մարդական շանթեր, ամպերու հետ սեւ,
Գոռալով փակել կարծեն մեր ճամբան.
Կըռուի ժամ շրջնաղ, աւաղ, կարճատեւ.
Պայքարի հաճոյքն որքան թիչ կու տան:

Եղէ՛ք գիտակից, ո՛վ Արեգակներ,
Փառքիդ, մեծութեան, և անտես ոյժին.

Ձեր մէջէն, առտուն, կը թռչին հողմիւր՝
Որով ովկիաններ յատակէն կ'յուզուին:

Հողիներուն մէջ վառենք խանդն ու սէր,
Ինչպէս կը դիզենք հուրն՝ երկրի կեդրոն.
Եւ ինչպէս հողէն կը հանենք բոյսեր,
Գաղտնիքները տանք արնունը մըտքերուն:

Ինչո՞ւ մարդկութեան տանք թեւեր երազ,
Եթէ դէպ ի ցաւ միայն պիտ' թռչի.
Սիրան է կեանքի հնոց, կեդրոն, կէտ միակ,
Ուր Երջանկութիւն երբեմն կ'հանգչի:

Ի՞նչ փոյթ թէ ամպի մը վրայ նորահնար՝
Նետուին երկրէ դուրս ու չափեն Միջոց.
Եթէ մինչ երկինք, ճամբուն մէջ անծայր,
Սիրտ մը վերաւոր պիտի կրեն ի ծոց:

Այս բարձրութեան մէջ, այս միայնութեան,
Ինչ զով են հովեր, ինչ վրսեմ մեր կեանք.
Այլ բարւոյն համար իշած հողի վրան,
Փառք են, ո՛ւ Շողեր, ձեր սուղ անարգանք:

Թող ոչ ոք ըլլայ՝ մեզմէն անբեղուն.
Թող ղեկսեմբերի արեւներն անգամ,
Երբ իրիկուան դէմ երկիրը թողուն,
Յիշեն ջնուցած՝ որբիկ մը կարկամ:

Մին թող ծաղիկներ երկրի վրայ սրբուէ,
Միւրը պըտուղներ. զոյգ պաշտօն վրսեմ.
Եւ ամէնք միասին վանենք սըրտերէ,
Զգացում, Գաղափար՝ անգութ կամ նըսեմ:

Աստուած կարծուէին արեւներ նախկին՝
Փոքրագոյն գործով, ու փոքր արդիւնքով.
Այլ առանց վարձքի և առանց խունկին,
Աւելի ամբիծ է բարիք մեր քով:

Երբոր աւարտած ամէն ոք իր դեր՝ [ընն,
Խըմբուինք, յաղթութեամբ մեկնելու երկ-
Թող ներկայ յոյսերն յայնժամ մարդիկներն
Դէպքի, զործերու փոխարկուած զըռներն:

Եւ այսպէս ազգեր, բիւր տարազներով
Կէս գիշերուան մէջ խըմբուած երկրի վրայ,
Յուզարկաւորներ մեր յաւէժ ճամբուն,
Մեկնին օրհնելով յիշատակ մ'անմահ »...

Հ. Կ. Տ. ՍԱՀԱԵԱՆ